

רשומות

הצעות חוק

31 באוקטובר 1995

2438

ד' בחשון התשנ"ו

עמוד

158 ..... הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 11), התשנ"ו-1995

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 11), התשנ"ו-1995

- תיקון סעיף 121 1. בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 121, אחרי "כאמור בסעיף 21א", יבוא "או ללא רשיון כאמור בסעיף 25א".
- תיקון סעיף 121 2. בסעיף 21 לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ב), במקום "או הכרה" יבוא "הכרה או רשיון";

דברי הסבר

ובלא להידרש לתנאי ההכרה בהם כמוסדות
ישראלים.

מוצע על כן להסמיך את המועצה להשכלה גבוהה ליתן רשיון לפעולתם של מוסדות מעין אלה, לאחר שבחנה את התקיימותם, במצטבר, של התנאים השונים הנדרשים כדי להבטיח את האמור לעיל. כמו כן מוצע להסמיך את המועצה לקיים ביקורות על התקיימותם של התנאים האמורים, ולבטל את הרשיון במקרים מתאימים.

כן מוצע לקבוע באופן מפורש כי גם מוסדות שאינם מוכרים כמוסדות ישראליים להשכלה גבוהה (בלשון החוק – "מוסד מוכר"), או שלא קיבלו היתר זמני לפעול ככאלה, והמבקשים לקיים בארץ לימודים המקנים תואר אקדמי כל שהוא (שאינו ישראלי), או נקודות זכות לקראתו, או המעניקים תואר מעין זה, או המבטיחים להעניקו, נדרשים לרשיון המועצה להשכלה גבוהה.

מוסדות מעין אלה יוכלו לקבל רשיון רק אם הם שלוחות או סניפים המקיימים את התנאים על פי חוק. פעולתו של מוסד כאמור בלא שקיבל את רשיון המועצה תיקבע כעבירה פלילית, ותתאפשר גם סגירתו בצו בית משפט.

סעיף 1 סעיף 121 לחוק קובע כי מוסד המתקיים בלא היתר לפעול כמוסד להשכלה גבוהה, רשאי בית המשפט המחוזי, על פי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, לצוות על סגירתו.

מוצע כי הוצאת צו סגירה תתאפשר גם לגבי מוסד המקיים לימודים המקנים תואר אקדמי פלוני (לא ישראלי), או נקודות זכות לקראתו או המבטיח להעניקו, והמתקיים בלא רשיון כאמור בסעיף 25א המוצע.

סעיף 2 סעיף 21 לחוק קובע כי השימוש של מוסד בכינויים שונים כגון "אוניברסיטה", "טכניון", "בית ספר גבוה", טעון הכרה של המועצה במוסד כמוסד להשכלה גבוהה או מתן היתר לפעולתו

מבוא

חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958 (להלן – החוק), מחייב מוסדות להשכלה גבוהה לקבל את אישור המועצה להשכלה גבוהה (להלן – המועצה) לשם פעולתם. הוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה מיום 16 בנובמבר 1994 קובעת כי החוק הקיים אינו מסמיך את המועצה לפקח על פעילותם של שלוחות וסניפים המבטיחים ליתן תואר אקדמי מטעמו של מוסד זר או ליתן נקודות זכות לקראת קבלת תואר כאמור. עם זאת, קובע היועץ המשפטי, יש לכאורה טעם לפגם בכך ששלוחות וסניפים של מוסדות זרים מוצאים מפיקוחה של המועצה, רק בשל כך שהמחוקק לא צפה בשעתו את האפשרות, שמוסדות זרים יחזרו על פתחי סטודנטים ישראליים. העדר השגחה ופיקוח עלולים לגרום לפגיעה בציבור הרחב, העלול להביא שלא כהלכה את מעמדם של מוסדות אלה.

ואכן, לאחרונה הורחבה מאוד פעולתם בארץ של מוסדות שונים המציעים לסטודנט הישראלי תארים אקדמיים של מוסדות זרים. כשלעצמה, יש בתופעה זו כדי לסייע לסטודנט הישראלי לרכוש השכלה גבוהה, ואולם יש צורך להבטיח כי המוסד הפועל בארץ הנו שלוחה לכל דבר וענין, וזרוע הארוכה של מוסד זר, אשר גם הוא, במקום מושבו, הינו מוסד אקדמי מוכר ומפוקח, הפועל על פי דין. יש גם להבטיח כי מעמדו של הסטודנט הישראלי יהיה כדיון מעמדו של סטודנט במוסד הזר עצמו. כלומר, יש להבטיח כי התואר המוענק יהיה תואר זהה לתואר המוענק שם, וכי יקנה אפשרות להמשך לימודים. נוסף על כך, ראוי להקפיד כי הלימודים המוצעים בדרך זו יהיו בעלי היקף ומשך הדומים ללימודים מקבילים, ככל שהם קיימים, של מוסדות מוכרים בארץ. ככלל, מוצע ליתן מעין רשיון אדמיניסטרטיבי לפעולתם של מוסדות אלה, שיבטיח ודאות לגבי זהות הלימודים וזהות התואר כאמור, וזאת בלא לאשר את תוכן הלימודים המתקיימים במוסדות

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 191; התשכ"א, עמ' 31; התשכ"ג, עמ' 65; התשל"ב, עמ' 32; התשל"ה, עמ' 243; התשל"ו, עמ' 6; התשל"ז, עמ' 94; התשל"ט, עמ' 24; התש"ן, עמ' 144; התשנ"ב, עמ' 203.

(2) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) על אף הוראות סעיף זה, מוסד בעל רשיון כאמור בסעיף 25א רשאי להשתמש באחד מן הכינויים המנויים בסעיף קטן (א) ובלבד שיקדים לו את הכינוי שלוחה או סניף."

3. אחרי סעיף 25 לחוק העיקרי יבוא:

הוספת סעיפים
25א עד 25ט

25א. לא יפתח אדם ולא יקיים מוסד המעניק או המבטיח להעניק תואר אקדמי פלוני (להלן – תואר) או המקיים לימודים המקנים בסיומם תואר או נקודות זכות לקראת תואר, ולא יפרסם דבר פתיחתו או קיומו של מוסד כאמור, אם המוסד לא הוכר לפי סעיף 9 או שלא ניתנה לו תעודת היתר לפי סעיף 21א, אלא אם כן ניתן למוסד רשיון מאת המועצה (להלן – רשיון).

רשיון לפעולה של מוסד המבטיח תואר אקדמי פלוני

25ב. (א) המועצה תתן רשיון כאמור בסעיף 25א למוסד שהוא שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה הפועל בארץ אחרת (להלן – מוסד-האם).

כללים ותנאים לרשיון

(ב) שלוחה או סניף של מוסד-אם הוא מוסד שנתקיימו בו, להנחת דעתה של המועצה, כל אלה:

- (1) המוסד נסמך על מוסדותיו האקדמיים של מוסד-האם ואינו מקיים ועדת מינויים משלו או מוסדות אקדמיים הקובעים מדיניות ותכנית לימודים;
- (2) מוסד-האם מוכר כמוסד להשכלה גבוהה על פי הדין החל בארץ שבה הוא פועל (להלן – ארץ-האם), ומוסמך על פי הדין האמור להעניק תארים אקדמיים;
- (3) המועצה הבירה בהליך ההסמכה להעניק תארים אקדמיים המתקיים בארץ-האם ובגוף המסמך את מוסד-האם;

דברי הסבר

לסעיף 25ב: מוצע כי לא יוענק רשיון למוסד כאמור אלא אם כן מוסד זה הינו שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה הפועל בארץ אחרת.

מוצע כי שלוחה או סניף יהיה מוסד אשר יקיים, על פי בחינת המועצה להשכלה גבוהה, את כל אלה:

(1) מוסדותיו האקדמיים של המוסד הפועל בארץ הינם מוסדותיו של "מוסד-האם", דהיינו, של המוסד להשכלה גבוהה הפועל בארץ אחרת, ובאופן מיוחד לא יקיים ועדת מינויים משלו או מוסדות אקדמיים הקובעים מדיניות ותכנית לימודים.

(2) מוסד-האם מוכר על פי הדין בארצו כמוסד אקדמי, ומוסמך להעניק תארים אקדמיים.

(3) המועצה להשכלה גבוהה בארץ הבירה בהליך ההסמכה החל בארץ-האם, ולמעשה קבעה כי הליך זה,

ככזה, הענקת הכינוי בחוק או אישור מיוחד של המועצה.

מוצע כי גם לסוג המוסדות הנדון בהצעת החוק יתאפשר השימוש בכינויים המוגנים, אם קיבלו רשיון לפעולתם מן המועצה להשכלה גבוהה, ובלבד שיוסיפו לכינוי שבו הם משתמשים את הכינוי "שלוחה" או "סניף", כדי למנוע הטעיה של הציבור.

סעיף 3 לסעיף 25א: מוצע כי מוסד שאינו מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה כמוסד ישראלי להשכלה גבוהה או שלא קיבל היתר לפעול ככזה, והמבקש לקיים לימודים המקנים תואר אקדמי פלוני או נקודות זכות לקראתו, או להעניק תואר מעין זה, או המבטיח להעניקו, נדרש לרשיון המועצה להשכלה גבוהה.

(4) הלימודים המתקיימים על ידי המוסד בארץ מוכרים על ידי מוסד-האם, בהתאם לדין החל בארץ-האם;

(5) כל הלימודים המתקיימים על ידי המוסד בארץ זהים או דומים במידה מספקת ללימודים המתקיימים באותו תחום במוסד-האם בארץ-האם;

(6) המוסד מקיים את לימודיו בארץ באמצעות מרצים שהם -

(1) כולם בעלי מינוי אקדמי במוסד-האם;

(2) חלקם, בשיעור שתקבע המועצה לענין זה, משרתם העיקרית הינה במוסד והם מלמדים כפועל גם במוסד-האם;

(3) מרצים המלמדים במוסד ואשר משרתם העיקרית הינה במוסד מוכר להשכלה גבוהה או במוסד שניתן לו היתר לפי סעיף 21א, קיבלו אישור לכך מהמוסד שבו משרתם העיקרית.

(7) אם התואר אשר יוענק לתלמידי המוסד זהה לתואר מוכר הנהוג בישראל במוסדות מוכרים להשכלה גבוהה, יהיו היקף הלימודים לתואר ומשך הלימודים דומים במידה מספקת להיקף הלימודים ומשך הלימודים לתואר זה, הנהוגים בישראל; לענין פסקה זו, "היקף הלימודים" ו"משך הלימודים" - בין אם הם נערכים כולם במוסד או במוסד ובמוסד-האם במצטבר;

(8) התואר אשר יוענק לתלמידי המוסד בישראל מוכר על פי הדין החל בארץ-האם וזהה לתואר המוענק על-ידי מוסד-האם לבוגריו באותה תכנית לימודים בארץ-האם;

(9) המוסד איננו מקיים תכנית לימודים לתואר שלישי ואיננו מעניק או מבטיח כי יוענק תואר דוקטור, אלא אם כן הוכר לענין זה במוסד להשכלה גבוהה לפי סעיף 9;

ד ב ר י ה ס ב ר

(7) היקף הלימודים לתואר ומשכם יהיו דומים דיים להיקף הלימודים ומשכם כפי שהם נהוגים לתואר זה בארץ, ככל שתואר זה מוענק במוסדות ישראליים להשכלה גבוהה.

(8) התואר האקדמי המוענק לתלמידים יהיה מוכר בארץ-האם וזהה לתואר המוענק על ידי מוסד-האם עבור לימודיו שם באותן תכניות.

(9) המוסד הפועל בארץ לא יקיים תכנית לימודים לתואר שלישי, לא יעניק ולא יבטיח להעניק תואר דוקטור, אלא אם כן הוכר על ידי המועצה, כלומר, נבחן לגופו, בהליך ההכרה הכולל, החל לגבי מוסדות ישראליים.

הנערך באותה ארץ, אכן מייצג את קיומה של איכות אקדמית במוסדות המכונים באותה ארץ מוסדות אקדמיים.

(4) מוסד-האם הכיר בלימודים אלה בלימודיו, והוא מוסמך להכיר בהם על פי הדין בארצו.

(5) הלימודים המתקיימים בארץ זהים או דומים דיים ללימודים המתקיימים באותו תחום במוסד-האם בארצו.

(6) על סגל המרצים במוסד להיות בעלי מינוי אקדמי של מוסד-האם. כמו כן יידרש כי חלק מן המרצים יהיה סגל קבוע, שזו לו משרתו העיקרית, ואותם שזו להם משרתם הנוספת על הוראה במוסד מוכר להשכלה גבוהה - עליה להיות על דעת המוסד המוכר.

(10) מוסד-האם מתחייב לראות בבוגרי המסד בישראל כשירים ללימודים מתקדמים על פי אותם תנאים החלים על תלמידי מוסד-האם, ולקבל את תלמידי המוסד בישראל, אם זה פסק מלפעול, להמשך לימודי התואר שלקראתו למדו בישראל;

(11) המוסד איננו מקיים שיתוף פעולה עם מוסד מוכר או מוסד שקיבל היתר לפי חוק זה, אלא אם כן אישרה זאת המועצה, ובתנאים שאישרה.

איטור השתתפות בתקציב 25ג. שלוחה או סניף של מוסד-אם לא יהיה מוסד אשר המדינה משתתפת בתקציבו, אלא באישור הממשלה או מי שהסמיכה לכך, ובאישור המועצה להשכלה גבוהה.

מידע וביקורת 25ד. המוסד יציג בפני המועצה, בכל עת לפי דרישתה, פרטים בדבר מבנהו ופעילותו וכל מידע אחר שתדרוש ממנו המועצה.

רשיון זמני ורשיון מותנה 25ה. (א) המועצה רשאית להתנות מתן רשיון כאמור בסעיף 25א בתנאים, לשם קיום הוראות סעיף 25ב, בין שהמוסד חייב למלאם קודם למתן הרשיון ובין לאחר שניתן לו.

(ב) (1) המועצה רשאית ליתן רשיון זמני לתקופה שתקבע ושלא תעלה על ארבע שנים למוסד אף אם אינו מקיים תנאי מן התנאים המפורטים בסעיף 25ב, ורשאית היא להתנות בתנאים כאמור בסעיף קטן (א);

(2) המועצה רשאית להאריך, מנימוקים מיוחדים, את תוקף הרשיון הזמני לתקופות נוספות שלא יעלו בסך הכל על ארבע שנים.

דברי הסבר

לסעיף 25ג: מוצע גם לקבוע, בהוראה נפרדת, כי מוסד שהוא שלוחה או סניף כאמור לא יהיה מוסד מתוקצב או מוסד הנתמך מכספי ציבור בארץ.

לסעיף 25ד: כן מוצע לקבוע חובה על המוסד להציג בפני המועצה בכל עת לפי דרישתה, פרטים הנוגעים למבנהו ופעילותו וכל מידע אחר שתדרוש ממנו המועצה. סעיף דומה קבוע בכללים שאותם הוסמכה המועצה להשכלה גבוהה לקבוע באשר למתן הכרה או היתר לפעולתם של מוסדות המבקשים להיות מוסדות מוכרים להשכלה גבוהה.

לסעיף 25ה: המועצה תהיה רשאית להעניק רשיון מותנה בתנאים הנדרשים כדי שיובטח קיומן של הדרישות האמורות, או ליתן רשיון זמני גם למוסד שאינו

(10) מוסד-האם, דהיינו המוסד להשכלה גבוהה הפועל בארץ אחרת ואשר המוסד בארץ מהווה שלוחה שלו, יתחייב לראות בבוגרי המוסד בישראל כשירים ללימודים מתקדמים במסגרתו, על פי אותם התנאים החלים על תלמידיו באותה ארץ. כמו כן יתחייב מוסד-האם לקבל את תלמידי השלוחה בישראל להמשך לימודיהם לתואר שלקראתו למדו בישראל, אם מטעם זה או אחר פסק המוסד בישראל מלפעול.

(11) המוסד בארץ לא יקיים שיתוף פעולה עם מוסד אקדמי ישראלי מוכר, אלא אם כן אישרה זאת המועצה להשכלה גבוהה, ועל פי התנאים שאישרה, וזאת כדי למנוע עקיפת של כללי המועצה לגבי מוסדות ישראליים, הטעיה של הסטודנטים בדבר מהות המוסדות השונים או סבסוד עקיף של המוסדות הזרים.

<p>125. מוסד בעל רשיון יציין, בכל פרסומו לציבור, כי התואר שיוענק ללומדים בתום לימודיהם אינו תואר אקדמי ישראלי מוכר, ויציין את זהות ארץ-האם ואת זהות הגוף המסמיך את מוסד-האם והמסמיך להעניק את התואר האקדמי.</p>	<p>חובת גילוי בפרסום</p>
<p>125. לא קוים או פסק מלהתקיים תנאי מתנאי סעיף 25(ב) או תנאי מן התנאים למתן הרשיון, או שהפר המוסד את הוראות סעיפים 25 או 125, רשאית המועצה, לאחר שנתנה למוסד הזדמנות להשמיע דברו, לבטל את הרשיון או להתלותו לתקופה שתקבע.</p>	<p>ביטול רשיון</p>
<p>125. מוסד שסורבה בקשתו לרשיון או שבוטל הרשיון שניתן לו רשאית, כעבור שנה, לחזור ולהכיא לפני המועצה בקשה למתן רשיון על יסוד ראיות שיביא כי העילות ששימשו לסירוב או לביטול אינן קיימות עוד.</p>	<p>בקשה חוזרת למתן רשיון</p>
<p>125. הודעה על מתן רשיון או ביטול רשיון תפורסם ברשומות, וכן תפורסם על ידי המוסד בשני עיתונים יומיים בשפה העברית, שלפחות אחד מהם הוא עיתון נפוץ כמשמעו בסעיף 1(ב) לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965.²</p>	<p>הודעה על מתן רשיון או ביטולו</p>
<p>125. דין תואר המוענק על ידי מוסד בעל רשיון כאמור בסעיף 25, כדין תואר המוענק על ידי מוסד-האם.</p>	<p>דין תואר של מוסד בעל רשיון</p>

תיקון סעיף 26 4. בסעיף 26 לחוק העיקרי -

(1) המלים "או קנס עזרת אלפים לירות" - יימחקו;

דברי הסבר

המועצה ראיות כי בטלו הסיבות לסירוב או לביטול. על פי החוק יכול מוסד, לאחר סירוב של המועצה ליתן לו הכרה או לבטלה, לשוב ולפנות למועצה בחלוף שנתיים. פרק הזמן המוצע כאן הינו שנה אחת בלבד לאור העובדה שמדובר בהליך שעיקרו אדמיניסטרטיבי, ותיקון הליקויים יכול על כן להיות מהיר יותר.

לסעיף 25: מוצע לקבוע כי הודעה על מתן רשיון או ביטולו תפורסם ברשומות, וכן תפורסם על ידי המוסד בשני עיתונים יומיים שאחד מהם לפחות הנו עיתון נפוץ, הכל במגמה להבטיח בהירות וודאות לגבי מעמד המוסדות המבקשים להקנות תארים אקדמיים.

לסעיף 25: עוד מוצע לקבוע כי תואר המוענק לתלמידי מוסד שאושר כאמור, יהיה מעמדו כמעמד תואר זה כשהוא מוענק על ידי מוסד-האם בגין לימודים שם, ולדוגמה: יהולו עליו כללי ההכרה לצורכי דירוג ושכר בשירות המדינה.

סעיף 4 מוצע לתקן את סעיף העונשין של החוק: (1) למחוק את המלים "או קנס עשרת אלפי לירות" אשר נמחקות בהוראות עונשיות שונות, לאור ההוראה הכללית שנקבעה בענין זה בחוק העונשין.

מקיים דרישה מן הדרישות ולהתנות בתנאים. התנאים יכול שיידרשו קודם למתן הרשיון או לאחוריו.

לסעיף 125: מוצע כי מוסד בעל רשיון לפעול כשלוחה או סניף יפרסם בכל פרסומו כי התואר האקדמי המוענק לתלמידיו, או המובטח להם, אינו תואר אקדמי ישראלי. כמו כן יציין המוסד מיהו מוסד-האם, המוסד שהוא מהווה שלוחה או סניף שלו, מהי הארץ שבה פועל מוסד-האם ומיהו הגוף המסמיך אותו להעניק את התארים המובטחים.

לסעיף 125: עוד מוצע כי המועצה תהיה רשאית, לאחר שנתנה למוסד הזדמנות להישמע, לבטל את הרשיון האמור אם ראתה שלא התקיים או שפסק מלהתקיים תנאי מן התנאים שגדרשו למתן הרשיון, לא קוימה הוראת הסעיף בדבר הפרסום או אם המוסד אינו מציג בפניה את המידע הנדרש. סמכות דומה קיימת למועצה על פי החוק לביטול היתר או הכרה שניתנו על ידיה.

לסעיף 25: מוסד אשר המועצה סירבה ליתן לו רשיון או ביטלה את רשיונו, יהיה רשאי, על פי המוצע, לשוב ולהגיש בקשה לרשיון בחלוף שנה, ולאחר שהביא בפני

² ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשנ"ה, עמ' 450.

(2) אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) המפר הוראה מהוראות סעיף 25א;

(7) המפר הוראות סעיף 125."

5. בסעיף 28 לחוק העיקרי, במקום "על מוסד שהוכר, ועל מוסד שניתן לו היתר" יבוא תיקון סעיף 28 "על מוסד שהוכר, על מוסד שניתן לו היתר ועל מוסד שניתן לו רשיון".
6. בסעיף 30 לחוק העיקרי, במקום "בבקשות הכרה של מוסדות" יבוא "בבקשות למתן רשיון למוסדות ובבקשות הכרה של מוסדות".
7. מוסד שלפני תחילתו של חוק זה קיבל את אישורה של המועצה לפעול כשלוחה או כסניף של מוסד להשכלה גבוהה הפועל בארץ אחרת, והמנוי בתוספת לחוק זה, יראו אותו כמי שקיבל רשיון זמני לפי חוק זה, עד תום תקופת האישור שניתן לו, או עד תום שנה מיום תחילתו של חוק זה, לפי המאוחר.

דברי הסבר

- (2) לקבוע כי הפרה של הוראת סעיף 1 לחוק המוצע, כלומר הענקת תארים אקדמיים או קיום לימודים לקראתם על ידי מוסד שאינו מוכר כמוסד ישראלי להשכלה גבוהה ושלא קיבל גם רשיון כשלוחה או סניף – תיחשב כעבירה פלילית במסגרת סעיף העונשין של חוק המועצה להשכלה גבוהה.
- (3) לקבוע כי הפרה של הוראת סעיף 3 בדבר פרסום זהות התואר, מוסד-האם והגוף המסמיך תיחשב גם היא כעבירה פלילית.
- סעיף 5 מוצע להוסיף כי פקורת החינוך לא תחול גם על מוסדות שקיבלו רשיון על פי החוק, כקבוע בחוק לגבי מוסדות שניתן להם היתר או הכרה לפי החוק.
- סעיף 6 מוצע כי השר יוסמך מפורשות להתקין תקנות בדבר משך הטיפול חסביד בבקשות לקבלת רשיון כאמור, כקבוע בחוק לגבי הליך הבקשה להכרה.
- סעיף 7 מוצע לקבוע הוראת מעבר לפיה מוסדות שקיבלו את אישורה של המועצה לפעול כשלוחה או סניף, יראו אותם כמי שקיבלו רשיון זמני על פי החוק המוצע, עד תום תקופת הרשיון, ולכל הפחות עד תום שנה מיום תחילתו של החוק, כדי שיהיה בידם סיפק להתאים את עצמם להוראותיו.

